

francesos, / diu, passant, en Ramon Folch: / a Panissars us espera / Girona per Aragó". Tres anys després, el poeta també arribava a *Panissars*; aquest era el títol directe d'un poema èpic guardonat per la Diputació en el certamen de 1892. Després de reproduir amb realisme tota la batalla, la composició es tancava amb aquesta invocació: "Oh Panissars! de nostra pàtria història / ets la més gran i més heroica pàgina, / i dels baluards de catalana terra / la més forçada i més lleial muralla".

L'any 1894, Panissars encara reapareix en el certamen a través d'un poema d'Antoni Bori i Fontestà, titulat *De Girona a Panissars*, que enllaça altra vegada la ciutat amb el coll de la victòria.

De la mateixa manera que s'ha oblidat la poesia de circumstàncies generada pels setges napoleònics, també han perdut vigència les evocacions heroiques de la gesta de Panissars. Ara, gràcies als arqueòlegs, fem un salt que ens retorna al passat més remot de l'indret i, oblidant antigues querelles, catalans de les dues bandes de la frontera oficial tracten de superar, amb una acció conjunta, l'esperit del Tractat dels Pirineus. Si Panissars torna a esdevenir un símbol, tindrà un sentit ben diferent del que li atorgaren els nostres avantpassats.

Lletra i música de Santiago Bañeras

Palafrugell encara va ser a temps de retre homenatge en vida a dos *homenots* insígnies d'aquell rodal: Josep Martí "Bepes" i Ernest Morató. A Palamós, en canvi, més desagraïts o més badoes, van deixar morir -als 72 anys!- Santiago Bañeras sense dedicar-li ni un mot, i han hagut de recórrer al recurs sempre patètic de l'homenatge pòstum: nomenament de fill predilecte, ofrena floral al cementiri, descobriment d'una placa, concerts, edició d'un llibre. Tal com afirma, sorneguera, la dita popular, "quan fou mort el combregaren".

Al Palamós del seu temps (1913-1985), Santiago Bañeras ho va ser tot: barber, músic de cobla, violinista, fundador i director de corals, compositor de sardanes i havaneres, bibliotecari, fundador i col·laborador de revistes, professor de català, animador d'iniciatives cíviques i inspirador de propostes culturals. I, sobretot, escriptor; un més en l'admirable llista d'escriptors locals-universals del Baix Empordà que encapçalen Pla i Gaziell i que omplen tants noms de persones que, com ha dit Evarist Puig, "entenen el coneixement de la localitat pròpia com la base per a coneixements geogràfics, històrics i humanístics universals".

Bañeras va descriure un dels personatges del seu primer llibre amb una frase que es pot aplicar, més que a ningú, a ell mateix: "Ho observava tot i, servint-se de la seva memòria prodigiosa, era un llibre vivent i meravellós de totes les coses, homes i fets de Palamós". *Homes i fets de Palamós* és, justament, el títol del llibre pòstum que, amb suport municipal, acaben de publicar les benemèrites Edicions Baix Empordà (responsables de sengles reculls recents dedicats als esmentats Morató i Bepes).

Els homenatges *a posteriori* presenten, però, aquestes contradiccions: ara ha estat editat amb tots els honors un llibre fet de retalls, mentre que va haver d'aparèixer precàriament -sense cap ajut ni cap reconeixement- l'obra veritablement important de Bañeras: la que ell va titular modestament *Aquelles barberies* i en la qual, a partir dels records viscuts a casa seva, va fer un retrat al fresc d'una època i d'una generació riques en placidesa i en treball, en signes de cultura i en mostres de convivència.

Salvador Bañeras ha rebut per fi, amb un insalvable retard, el tribut que la seva vila natal li devia. Mai no li agrairan prou el seu llegat de civisme, ni el regal inestimable d'allò que, després de la seva mort, ha quedat com un tresor permanent i inesgotable: la lletra dels seus escrits i la música de les seves cançons.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

